NORAKSTS

Lieta Nr. C 24033908

PAC – 0864/2013

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā2013.gada 11.novembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Dace Jansone

tiesneses Inta Lauka un Zane Pētersone,

ar sekretāri Ludmilu Juškeviču,

piedaloties prasītāja /pers. F/ pārstāvei /pers. G/, atbildētājas /pers. H/ pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Inesei Miķelsonei un atbildētājas /pers. J/ pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Atim Dukam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. F/ prasībā pret /pers. L/, /pers. H/, un zvērinātu tiesu izpildītāju Ginteru Hmeļevski par piedziņas atzīmes dzēšanu zemesgrāmatā un atbildētāja /pers. L/ tiesību pārņēmējas /pers. J/ pretprasībā pret/pers. H/un /pers. F/ par darījumu apstrīdēšanu sakarā ar /pers. L/ apelācijas sūdzību un /pers. H/ pretapelācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 20.janvāra spriedumu.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

[1] 2007.gada 3.decembrī /pers. F/ cēlis tiesā prasību pret /pers. L/, /pers. H/ un zvērinātu tiesu izpildītāju Ginteru Hmeļevski par piedziņas atzīmes dzēšanu zemesgrāmatā.

Prasībā norādīts, ka, pamatojoties uz Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2007.gada 13.septembra spriedumu, prasītājam piederošā nekustamā īpašuma /adrese/, kadastra numurs/numurs/, zemesgrāmatas nodalījuma II daļas 2.iedaļā (ieraksts Nr.1.1.) izdarīta atzīme - „vērsta Ls 35 227,60 piedziņa uz nekustamā īpašuma ½ domājamo daļu par labu /pers. L/. Parādniece: /pers. H/".

2007.gada 13.septembra spriedums attiecas uz saistībām, kas ir starp /pers. H/ un /pers. L/.

Minētais apgrūtinājums prasītājam piederošajam nekustamajam īpašumam uzlikts nepamatoti, jo, lai gan ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2007.gada 13.septembra spriedumu apmierināta /pers. L/ prasība pret /pers. H/ par parāda piedziņu, spriedums nesatur norādi, ka piedziņa vēršama uz /pers. F/piederošo nekustamo īpašumu /adrese/. Tādējādi nepastāv dokuments, uz kura pamata zemesgrāmatu tiesnesim būtu bijušas tiesības reģistrēt atzīmi par piedziņas vēršanu uz nekustamo īpašumu.

Nekustamo īpašumu /adrese/prasītājs ir ieguvis, pamatojoties uz 2002.gada 31.oktobrī noslēgto dāvinājuma līgumu, un tajā nav /pers. H/ piederošās daļas.

Prasība celta, pamatojoties uz Zemesgrāmatu likumu, Civillikuma 91., 100., 1912., 1917.pantu.

[2] 2008.gada 10.aprīlī atbildētājs /pers. L/ cēlis tiesā pretprasību, 2009.gada 19.februārī un 2009.gada 29.aprīlī to precizējot un papildinot, pret /pers. H/ un /pers. F/, kurā lūdzis:

- atzīt par simulatīvu un spēkā neesošu 2002.gada 31.oktobrī starp /pers. H/ un /pers. F/ noslēgto dāvinājuma līgumu, ar kuru /pers. H/ uzdāvinājusi /pers. F/viņai piederošo nekustamo īpašumu /adrese/;

- dzēst ierakstu zemesgrāmatā par /pers. F/ īpašuma tiesībām (ieraksts Nr.4.1), atjaunojot ierakstu par /pers. H/ īpašuma tiesībām uz strīdus nekustamo īpašumu;

- atzīt par simulatīvu un spēkā neesošu 2002.gada 31.oktobrī starp /pers. H/ un /pers. F/ noslēgto vienošanos pie dāvinājuma līguma, ar kuru laulātie vienojušies, ka nekustamais īpašums /adrese/, ir laulātā /pers. F/ atsevišķā manta un dzēst ierakstu zemesgrāmatā par šī īpašuma kā laulātā /pers. F/ atsevišķo mantu (ieraksts Nr.5.1).

Pretprasībā un tās papildinājumos norādīti šādi apsvērumi.

[2.1] /pers. L/ 2002.gada 27.februātrī Rīgas apgabaltiesā cēlis prasību pret /pers. H/ par parāda piedziņu. Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2002.gada 14.janvāra lēmumu šī prasība nodrošināta vēl pirms tās celšanas.

Lai izvairītos no piedziņas, uzsāktās tiesvedības laikā /pers. H/ visus uz viņas vārda publiskos reģistros reģistrētos nekustamos īpašumus atsavinājusi. 2002.gada 25. un 26.martā atsavinājusi sev piederošo nekustamo īpašumu /adrese/, bet strīdus nekustamo īpašumu /adrese/, kas vēl kā pēdējais bija reģistrēts zemesgrāmatā uz viņas vārda, 2002.gada 31.oktobrī uzdāvinājusi savam laulātajam /pers. F/.

[2.2] To, ka /pers. H/ mērķis, atsavinot īpašumu, bija vērsts uz izvairīšanos no piedziņas par labu /pers. L/ liecina sekojoši apstākļi:

1) Starp laulātajiem noslēgts dāvinājuma līgums, lai gan līdzēji laulībā nodzīvojuši vairāk kā 50 gadus, starp viņiem nav pastāvējušas laulāto līgumiskās mantiskās attiecības, viņiem nav bērnu, no kā secināms, ka neviena cita persona kā tikai un vienīgi pārdzīvojušais laulātais viņas īpašumu nemantotu.

2) 2007.gada 30.oktobrī starp /pers. H/ un /pers. F/kā uztura ņēmējiem un /pers. T/ un /pers. U/ kā uztura devējiem noslēgts uztura līgums. No uztura līguma satura izriet, ka ne tikai /pers. F/ bet arī /pers. H//pers. H/ uzskata sevi par īpašuma īpašnieku. Uztura līguma 4.2.punktā pielīgtā, tostarp, /pers. H/ tiesība uz uztura naudu, lai gan nekustamā īpašuma vienīgais īpašnieks atbilstoši zemesgrāmatas ierakstiem ir /pers. F/. Savukārt, /pers. U/ un /pers. T/, kas faktiski būtu ieinteresēti īpašuma ieguvē un viņu īpašuma tiesību nostiprināšanā zemesgrāmatā, atšķirībā no /pers. F/, nav apstrīdējuši lēmumu par nostiprinājuma lūguma atstāšanu bez ievērības. Turklāt no uztura līguma 6. un 7.punkta izriet, ka īpašumu faktiski turpina valdīt gan/pers. F/, gan /pers. H/.

Minētie fakti prasītāja ieskatā liecina par dāvinājuma līguma simulatīvo raksturu un mērķi izvairīties no tiesas nolēmuma izpildes piespiedu kārtā. Arī tas, ka jau 2007.gada 1.novembrī zemesgrāmatā attiecībā uz šo nekustamo īpašumu ierakstīta piedziņas atzīme, liecina par uztura līguma noslēgšanu tikai izskata pēc.

[2.3] Ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas tiesneša 2009.gada 27.aprīļa lēmumu nodrošināta /pers. L/ prasība par pilnvarnieka atlīdzības, izdevumu un likumisko procentu piedziņu, nolemjot ierakstīt ķīlas tiesības atzīmi Ls 27 926,76 apmērā zemesgrāmatā uz /pers. F/ piederošā strīdus nekustamā īpašuma ½ domājamo daļu kā viņa laulātās /pers. H/ daļu, kas ietilpst laulāto mantas kopībā.

Tajā pašā dienā - 2009.gada 27.aprīlī, pamatojoties uz 2002.gada 31.oktobra vienošanos pie dāvinājuma līguma, zemesgrāmatā ierakstīta atzīme, ka nekustamais īpašums ir laulātā /pers. F/ atsevišķa manta. Šādas atzīmes ierakstīšana padara par neiespējamu izpildīt 2009.gada 27.aprīļa lēmumu par ķīlas atzīmes ierakstīšanu zemesgrāmatā uz /pers. H/ ½ domājamo daļu, kas ietilpst laulāto mantas kopībā. Fakts, ka šāda atzīme zemesgrāmatā ierakstīta ievērojami vēlāk, liecina par to, ka vienošanās ir noslēgta ievērojami vēlāk, lai padarītu neizpildāmu Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas tiesneša 2009.gada 27.aprīļa lēmumu.

[2.4] /pers. H/ nerīkojās godprātīgi, tiesvedības laikā atsavinot īpašumu, un atbilstoši Civillikuma 1053.pantam no tā brīža, kad pret atbildētāju bija celta prasība, viņa atzīstama par ļaunticīgu valdītāju. Civillikuma 1055.pantā noteikts, ka par lietas atsavināšanu prāvas laikā katrs atbildētājs atbild tāpat kā ļaunticīgs valdītājs.

No minētā secināms, ka 2002.gada 31.oktobrī starp laulātajiem /pers. F/ un /pers. H/ noslēgto darījumu mērķis ir bijis izvairīties no iespējamās tiesas nolēmuma izpildes /pers. L/ prasībā pret /pers. H/ par parāda piedziņu, kas neatbilst Civillikuma 1415.pantam un šī likuma 1.pantā nostiprinātajam labas ticības principam, tādēļ tie atzīstami par spēkā neesošiem.

Pretprasība celta, pamatojoties uz Civillikuma 1., 5., 1053., 1054., 1055., 1412., 1415., 1438., 1439., 1597.pantu.

[3] Ar 2009.gada 15.jūnija Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas tiesneša lēmumu tika apmierināts /pers. L/ pieteikums par prasības nodrošināšanu. Tiesnesis nolēma ierakstīt Ogres zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/ aizlieguma atzīmi uz /pers. F/ piederošo nekustamo īpašumu /numurs/. Prasības nodrošinājums piemērots nepārsniedzot pretprasības summu Ls 3000.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2010.gada 20.janvāra spriedumu /pers. F/ prasībā pret /pers. L/, /pers. H/ un zvērinātu tiesu izpildītāju Ginteru Hmeļevski par piedziņas atzīmes dzēšanu zemesgrāmatā tiesvedība izbeigta. Izbeigta arī tiesvedība /pers. L/ pretprasības daļā par Ogres pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma Nr./numurs/ II.daļas 1.iedaļas ieraksta Nr. 4.1. dzēšanu un /pers. H/ īpašuma tiesību nostiprināšanu.

/pers. L/ pretprasība pret /pers. H/ un /pers. F/noraidīta daļā par 2002.gada 31.oktobrī noslēgtā dāvinājuma līguma un vienošanās pie šī dāvinājuma līguma atzīšanu par spēkā neesošiem, ieraksta dzēšanu zemesgrāmatā par strīdus nekustamā īpašuma kā laulātā /pers. F/ atsevišķo mantu.

Ar spriedumu tika atcelts pretprasībā piemērotais prasības nodrošinājums un no /pers. L/ valsts ienākumos piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi Ls 24,43.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[4.1] Tiesa atzinusi, ka tiesvedība /pers. F/ prasībā par piedziņas atzīmes uz nekustamo īpašumu /adrese/ dzēšanu un atbildētāja /pers. L/ pretprasības daļā par zemesgrāmatas ieraksta dzēšanu un /pers. H/ īpašuma tiesību nostiprināšanu izbeidzama, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 4.punktu, jo šie prasījumi tiesas sēdē netika uzturēti.

[4.2] Tiesa nodibinājusi, ka 2002.gada 31.oktobrī starp /pers. F/ un /pers. H/ noslēgts dāvinājuma līgums, saskaņā ar kuru /pers. H/ uzdāvinājusi /pers. F/ sev piederošo nekustamo īpašumu, kas atrodas /adrese/. /pers. F/ īpašuma tiesības uz šo nekustamo īpašumu nostiprinātas zemesgrāmatā 2002.gada 8.novembrī.

2002.gada 31.oktobrī starp /pers. F/u n /pers. H/ noslēgta vienošanās pie dāvinājuma līguma, saskaņā ar kuru noteikts, ka nekustamais īpašums /adrese/ ir laulātā /pers. F/ atsevišķa manta. Pamatojoties uz šo vienošanos, 2009.gada 27.aprīlī Ogres pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/ II.daļas 1.iedaļā izdarīts ieraksts, ka nekustamais īpašums ir laulātā /pers. F/ atsevišķa manta.

[4.3] 2002.gada 27.februārī /pers. L/ cēlis Rīgas apgabaltiesā prasību pret /pers. H/ par zaudējumu atlīdzības Ls 140 277,58 piedziņu. Rīgas apgabaltiesā tika ierosināta lieta. Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2002.gada 23.oktobra lēmumu Rīgas apgabaltiesas tiesneša lēmums par /pers. L/ prasības pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu tika atcelts un prasības pieteikums atdots /pers. L/.

Atkārtotu prasību pret /pers. H/ par zaudējumu atlīdzības Ls 103 762,32 piedziņu /pers. L/ cēlis 2002.gada 1.novembrī, t.i. pēc apstrīdēto darījumu slēgšanas.

Ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2007.gada 13.septembra spriedumu /pers. L/ prasība apmierināta daļēji un no /pers. H/par labu /pers. L/ piedzīti Ls 35 227,60, nosakot tiesības saņemt likumiskos procentus. Pārējā daļā prasība noraidīta.

Ar Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 17.decembra spriedumu Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2007.gada 13.septembra spriedums daļā, ar kuru noraidīta prasība pret /pers. H/ par likumisko procentu piedziņu un prasība par ls 3783,50 piedziņu, kā arī tiesāšanās izdevumu Ls 880,50 piedziņu no /pers. AA/ atcelts un šajā daļā lieta nodota jaunai izskatīšanai.

[4.4] Nepamatots ir /pers. L/ arguments, ka apstrīdētie darījumi (dāvinājuma līgums un vienošanās) noslēgti ar mērķi izvairīties no iespējamās piedziņas vēršanas, jo uz apstrīdēto darījumu noslēgšanas brīdī, t.i. 2002.gada 31.oktobrī, nekustamajam īpašumam /adrese/ nebija reģistrēti apgrūtinājumi un /pers. H/ nepastāvēja likumīgi ierobežojumi minēto nekustamo īpašumu atsavināt un ar to brīvi rīkoties. Tādējādi nav pamata uzskatīt, ka līdzēji ir pārkāpuši Civillikuma 1.pantā nostiprināto labas ticības principu.

[4.5] Attiecībā par dāvinājuma līguma simulatīvo raksturu un tā noslēgšanu izskata pēc pretprasības iesniedzējs atbilstoši Civillikuma 1438. un 1439.panta noteikumiem nav pierādījis, ka līdzējiem nebija vēlmes ar šo darījumu radīt sev tiesiskas sekas. Līdz ar to apstrīdētajā darījumā tāds gribas defekts kā gribas izteikums tikai izskata pēc nav konstatējams.

Fakts, ka pēc dāvinājuma līguma noslēgšanas /pers. F/ un /pers. H/ turpina kopdzīvi, kā arī apstāklis, ka dāvinājums nebija nepieciešams, lai glābtu īpašumu no bojāejas, nepierāda dāvinājuma līguma simulatīvo raksturu.

[4.6] Civillikuma 1053.pants nosaka, ka no tā brīža, kad pret atbildētāju celta prasība, viņš atzīstams par ļaunticīgu valdītāju. Savukārt Civillikuma 1055.pants paredz, ka par lietas atsavināšanu prāvas laikā katrs atbildētājs atbild kā ļaunticīgs valdītājs.

Tā kā nav pierādīts fakts, ka apstrīdētie darījumi būtu noslēgti pēc prasības celšanas tiesā, t.i., prāvas laikā, jo lietā noskaidrots, ka faktiski prasība celta un lieta ierosināta jau pēc apstrīdēto darījumu noslēgšanas, proti, 2002.gada 1.novembrī, nav pierādīta arī /pers. H/ ļaunticība Civillikuma 1053.panta izpratnē.

[4.7] Tiesas ieskatā 2007.gada 30.oktobrī noslēgtais uztura līgums nav saistāms ar izskatāmo lietu, un tas nepierāda apstrīdēto darījumu fiktīvo raksturu.

Atbilstoši Civillikuma 2096.pantam atsavinātājs var nebūt to personu skaitā, kas saņem uzturu, ja viņš noslēdz līgumu par labu citai personai.

Apstāklis, ka uztura līgumā kā uztura ņēmēji norādīti gan /pers. H/, gan /pers. F/, nepierāda, ka viņi abi sevi uzskata par nekustamā īpašuma /adrese/ īpašniekiem, bet gan apliecina vien to, ka gan /pers. H/, gan /pers. F/katrs ir uztura ņēmējs, kas savukārt nav pretrunā ar Civillikuma normām, kas regulē no uztura līguma izrietošās tiesiskās attiecības.

[4.8] Nav pierādīts pretprasībā izteiktais apgalvojums, ka apstrīdētā papildus vienošanās par /pers. F/ atsevišķu mantu nav noslēgta vienlaikus ar apstrīdēto dāvinājuma līgumu 2002.gada 31.oktobrī, bet gan ievērojami vēlāk, ko pierāda fakts, ka tā zemesgrāmatā reģistrēta tikai 2009.gada 27.aprīlī.

Par Civilprocesa likuma 140.panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā pieņemtu lēmumu par prasības nodrošināšanu nekādi nevarēja būt zināms iepriekš, lai jau lēmuma pieņemšanas dienā – 2009.gada 27.aprīlī, nolūkā padarīt to neizpildāmu, zemesgrāmatā tiktu reģistrēta apstrīdētā vienošanās. Turklāt kā izriet no /pers. H/ pārstāves tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem, tad apstrīdētā vienošanās ierakstīta zemesgrāmatā uzreiz pēc tam, kad /pers. H/ nokārtojusi savas saistības pret /pers. L/ un zemesgrāmatā dzēsta piedziņas atzīme.

[4.9] Tiesa par nepamatotu atzinusi argumentu, ka dāvinājuma līgums ir noslēgts pēc Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2002.gada 14.janvāra lēmuma par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas pieņemšanas, līdz ar to /pers. H/ bija zināms par parādsaistībām.

Minētais lēmums, uz ko atsaucas pretprasības iesniedzējs, nav attiecināms uz strīdus nekustamo īpašumu /adrese/, jo tas piemērots

attiecībā uz citiem /pers. H/ piederošajiem nekustamajiem īpašumiem, proti, /adrese//adrese/ un/adrese/

[4.10] Ievērojot iepriekš norādīto, secināms, ka /pers. H/ un /pers. F/ darbības, 2002.gada 31.oktobrī slēdzot dāvinājuma līgumu un vienošanos pie tā, nebija vērstas uz to, lai izvairītos no saistību izpildes un piedziņas, vai kā savādāk rīkotos pretēji Civillikuma 1. un 1415.pantā noteiktajiem principiem.

[5] Par šo spriedumu pretprasības noraidītajā un izbeigtajā daļā atbildētājs /pers. L/ iesniedzis apelācijas sūdzību, kurā lūdzis izskatīt pretprasību pēc būtības un atzīt par simulatīviem un spēkā neesošiem no to noslēgšanas brīža starp /pers. H/ un /pers. F/ 2002.gada 31.oktobrī noslēgto dāvinājuma līgumu un vienošanos pie šī dāvinājuma līguma, attiecīgi dzēšot ierakstus zemesgrāmatā par /pers. F/ īpašuma tiesībām un nekustamā īpašuma kā laulātā /pers. F/ atsevišķo mantu un atjaunojot ierakstu zemesgrāmatā par /pers. H/ īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu /adrese/.

Apelācijas sūdzībā norādīti šādi apsvērumi.

[5.1] Pārsūdzētajā spriedumā ietvertā norāde, ka apstrīdētie darījumi nav uzskatāmi par noslēgtiem prāvas laikā, jo tie noslēgti pirms strīdus tiesvedības ierosināšanas 2002.gada 1.novembrī, ir kļūdaina.

Fakts, ka ar Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2002.gada 23.oktobra lēmumu protesta kārtībā ir ticis atcelts Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2002.gada 4.marta lēmums par prasības pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu, negroza faktu, ka strīds par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata starp pusēm izcēlās ievērojami ātrāk, par ko /pers. H/ bija zināms. Tieši /pers. H/ ar visiem iespējamajiem procesuālajiem līdzekļiem ir centusies panākt, lai prasība par parāda piedziņu pret viņu netiktu celta. Līdz ar to viņas aizbildināšanās ar it kā no jauna celtu prasību, ko tiesa bez pamata ņēmusi vērā, neiztur kritiku.

[5.2] Lai gan formāli dāvinājuma līguma noslēgšanas brīdī nekustamajam īpašumam /adrese/, nebija reģistrētu aizliegumu vai apgrūtinājumu, /pers. F/ īpašuma tiesības nostiprinātas zemesgrāmatā, pamatojoties uz 2002.gada 8.novembra lēmumu, kas pieņemts pēc tam, kad /pers. L/ bija atkārtoti vērsies tiesā ar prasību pret /pers. H/ par parāda piedziņu.

Bez ievērības atstāts fakts, ka apstrīdētā vienošanās, kas noslēgta papildus pie dāvinājuma līguma, zemesgrāmatā nostiprināta tikai 7 gadus vēlāk – 2009.gada 27.aprīlī, kas sakrīt ar laiku, kad likumīgā spēkā stājies tiesas nolēmums, ar ko no/pers. H/ /pers. L/ labā piedzīts parāds.

[5.3] Pretēji Civilprocesa likuma 97.panta pirmajā daļā noteiktajam, visi rakstveida pierādījumi, nevērtējot tos savstarpējā kopsakarā, ir iztulkoti par labu /pers. H/ un /pers. F/, tādējādi taisot tendenciozu spriedumu.

Bez vērtējuma atstāts gan arguments, ka no uztura līguma izrietošo nostiprinājumu neveikšanu pārsūdzējis nevis uztura devējs, kas būtu ieinteresēts īpašuma ieguvē, bet gan pats /pers. F/, gan apstāklis, ka pēc 50 gadu laulību kopdzīves laulātie viens otru apdāvina un veido atzīmes zemesgrāmatā par mantas šķirtību, turpinot kopdzīvi atsavinātajā nekustamajā īpašumā.

Ja pat ārēji apstrīdētie darījumi šķietami ir uzskatāmi par tiesiskiem, tad, izvērtējot to pamatā esošos motīvus, pastāv iespēja tos atzīt par spēkā neesošiem, sistēmiski interpretējot un piemērojot Civillikuma 1. un 1415.pantu.

[5.4] Tiesa kļūdaini izbeigusi tiesvedību daļā par Ogres pilsētas zemesgrāmatu nodalījuma Nr. /numurs/ II. daļas I. iedaļas ieraksta Nr. 4.1. dzēšanu, jo, pastāvot šādam ierakstam, nav iespējama tiesību restitūcija jeb iepriekšējā stāvokļa atjaunošana, kas ir šīs prasības mērķis, lai varētu vērst piedziņu uz /pers. H/ piederošo nekustamo īpašumu.

[6] Pretapelācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2010.gada 20.janvāra spriedumu iesniegusi /pers. H/, lūdzot atzīt prasījuma tiesību pamata neesamību un izbeigt tiesvedību lietā.

Pretapelācijas sūdzība pamatota ar šādiem apsvērumiem.

Nekustamā īpašuma /adrese/ vienīgā īpašniece, kurai bija pilnīgas varas tiesības par lietu Civillikuma 1036.panta izpratnē, līdz 2002.gada 8.novembrim bija /pers. H/, pēc īpašuma tiesību pārejas – /pers. F/.

Atbilstoši Augstākās tiesas Senāta 1998.gada 28.oktobra spriedumā lietā Nr.SKC-629 un 1998.gada 11.marta spriedumā lietā Nr.SKC-115 paustajām atziņām īpašniekam vienam pašam ir pilnīgas varas tiesības par lietu un tās var apstrīdēt ar īpašuma prasību, īpašuma prasību var celt tikai lietas īpašnieks.

Tā kā /pers. L/ nekad nav bijis šī nekustamā īpašuma īpašnieks un apstrīdētā dāvinājuma līguma dalībnieks, viņam nav subjektīvo civilo tiesību prasīt 2002.gada 31.oktobra nekustamā īpašuma dāvinājuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu.

Tiesa, ignorējot iepriekš minētos atbildētājas iebildumus un neievērojot Civilprocesa likuma 127.panta pirmās daļas un 223.panta 2.punkta noteikumus, pretprasībā izvirzītos prasījumus izskatījusi pēc būtības, lai gan prasību ir cēlusi persona, kurai nav prasības tiesības.

Citas personas zemesgrāmatā nostiprinātas īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu nevar apstrīdēt, ceļot saistībtiesisku prasību. /pers. L/ kā trešajai personai, kurš nekad nav bijis strīdus nekustamā īpašuma īpašnieks, nav tiesības celt īpašuma prasību un prasīt apstrīdētā dāvinājuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Kādas personas vienpusējs apgalvojums, ka tās intereses ir aizskartas, nav pamats tiesvedības uzsākšanai lietā, iekams nav pierādīts, ka šai personai attiecīgajā lietā ir prasības tiesības.

Arī iebildumi, ka apstrīdētā dāvinājuma līguma noslēgšanas brīdī nekustamais īpašums bija brīvs no jebkādiem atsavināšanas aizliegumiem, nav ņemti vērā un pārsūdzētajā spriedumā nav atspoguļoti.

[7] /pers. F/ iesniedzis tiesā paskaidrojumu uz /pers. L/ apelācijas sūdzību, uzskatot to par nepamatotu.

Paskaidrojumos norādīts, ka /pers. H/ piederošais strīdus nekustamais īpašums netika atsavināts ar nolūku izvairīties no iespējamās piedziņas vēršanas uz to, jo piedziņa varēja tikt vērsta arī uz citu /pers. H/ piederošu īpašumu Kr. /adrese/. Savukārt vienošanās par to, ka īpašums /adrese/ ir /pers. F/ atsevišķa manta vēsturiski pastāvēja jau no 2002.gada 31.oktobra, bet zemesgrāmatā ilgstoši netika ierakstīta, jo nebija tādas nepieciešamības.

[8] /pers. H/ iesniegusi tiesā paskaidrojumu uz /pers. L/ apelācijas sūdzību, uzskatot to par nepamatotu.

[8.1] Paskaidrojumos norādīts, ka /pers. H/ piederošais nekustamais īpašums /adrese/ netika atsavināts ar nolūku izvairīties no iespējamās piedziņas vēršanas uz to, jo šis īpašums nebija vienīgais /pers. H/ piederošais īpašums, uz kuru vērst piedziņu. Tā varēja tikt vērsta arī uz citu /pers. H/ piederošu īpašumu/adrese/.

Neviena tiesību norma neparedz, ka tiesvedības gadījumā, persona, pret kuru tiesvedība ierosināta, nedrīkst brīvi rīkoties ar tai piederošajiem, neapgrūtinātajiem īpašumiem.

[8.2] Nav pamatots apgalvojums, ka /pers. H/ uz dāvinājuma līguma noslēgšanas brīdi zināja, ka /pers. L/ ir pamatotas mantiskas pretenzijas pret /pers. H/. Šādu apgalvojumu iespējams izdarīt tikai ar spēkā stājušās tiesas sprieduma pasludināšanas brīdi.

[8.3] Prasība pret /pers. H/ nav celta attiecībā par īpašuma tiesību strīdu par nekustamo īpašumu /adrese/, bet gan par zaudējumu atlīdzības piedziņu. Savukārt Civillikuma 1053.panta noteikumi par ļaunticīgu valdītāju ir piemērojami tikai tad, ja prasība ir celta par īpašuma tiesību atzīšanu uz konkrēto īpašumu. Līdz ar to /pers. H/ rīcība, dāvinot nekustamo īpašumu /pers. F/, nav saskatāmas ļaunticīgas rīcības pazīmes.

[8.4] Vienošanās par to, ka nekustamais īpašums /adrese/ ir /pers. F/ atsevišķa manta pastāvēja jau no 2002.gada 31.oktobra, taču tā netika nostiprināta zemesgrāmatā, jo/pers. F/ un /pers. H/ neredzēja tādu nepieciešamību. Brīdī, kad tika celtas dažādas nepamatotas prasības,/pers. F/un /pers. F/ nolēma realizēt savas tiesības un iesniedza vienošanos reģistrēšanai zemesgrāmatā. Turklāt uz šo brīdi nav neviena spēkā esoša sprieduma vai lēmuma, saskaņā ar kuru /pers. L/ būtu kādas neizpildītas saistības pret /pers. H/ vai /pers. F/.

[9] 2011.gada 30.aprīlī miris atbildētājs /pers. L/. Mantojuma tiesībās uz visu viņa atstāto mantojumu apstiprināta pārdzīvojusī laulātā /pers. J/, kurai 2012.gada 5.martā izdota mantojuma apliecība.

Ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2012.gada 4.jūnija lēmumu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 77.pantu, atbildētājs /pers. L/ aizstāts ar viņa tiesību pārņēmēju /pers. J/.

[10] Izskatījusi lietu sakarā ar atbildētāja /pers. L/ apelācijas sūdzību un /pers. H/ pretapelācijas sūdzību, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta ar 2012.gada 18.jūnija lēmumu atcēlusi Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2010.gada 20.janvāra spriedumu tā pārsūdzētajā daļā un lietu šajā daļā nosūtījusi izskatīšanai pirmās instances tiesā.

Savukārt, izskatot par šo lēmumu iesniegto prasītāja /pers. F/ blakus sūdzību, kurai pievienojusies arī atbildētāja /pers. H/, ar Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 19.oktobra lēmumu Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2012.gada 18.jūnija lēmums atcelts un lieta nodota izskatīšanai pēc būtības apelācijas instances tiesā.

[11] Tiesas sēdē atbildētājas /pers. J/ pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Atis Duks apelācijas sūdzību un pretprasību uz tajās norādītajiem argumentiem uzturēja, bet /pers. H/ pretapelācijas sūdzību neatzina. Papildus paskaidroja, ka ar 2010.gada 30.novembra Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas spriedumu no /pers. H/ papildus tika piedzīti Ls 19 151, līdz ar to šobrīd ir neizpildīts spriedums par šīs naudas summas piedziņu.

Atbildētāja/pers. J/ pilnvarotā pārstāve zvērināta advokāte Inese Miķelsone pretapelācijas sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajās norādītajiem argumentiem, bet /pers. J/ apelācijas sūdzību un pretprasību neatzina. Papildus paskaidroja, ka jebkādi prasījumi pret /pers. H/ ir celti pēc strīdus darījuma noslēgšanas. Šobrīd no /pers. H/ pensijas regulāri tiek atvilkti Ls 30 apmērā parāda samaksai /pers. J/.

Prasītāja /pers. F/ pilnvarotā pārstāve /pers. G/ pretprasību neatzina, /pers. H/ pretapelācijas sūdzību uzskatīja par pamatotu un apmierināmu. Papildus paskaidroja, ka apstrīdētais dāvinājuma līgums nav simulatīvs. 2002.gadā /pers. H/ bija 79 gadi un viņai strauji pasliktinājās veselība. Nekustamā īpašuma dāvinājums notika, lai /pers. F/ nebūtu problēmu un nepieciešamības ilgstoši kārtot mantojuma lietu. Šis īpašums nav vērtējams kā laulāto kopīga manta, jo laulības laikā iegūts bezatlīdzības ceļā.

Zvērināts tiesu izpildītājs Ginters Hmeļevskis uz tiesas sēdi nav ieradies, par tiesas sēdi informēts likumā noteiktajā kārtībā.

Civillietu tiesu palāta atzīst, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 156.panta pirmo daļu lietu iespējams izskatīt bez zvērināta tiesu izpildītāja Gintera Hmeļevska klātbūtnes.

M o t ī v u d a ļ a

[12] Noklausījusies lietas dalībnieku paskaidrojumus tiesas sēdē, novērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus un apsvērusi apelācijas un pretapelācijas sūdzībās norādītos argumentus, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta atzīst, ka /pers. J/ pretprasība ir noraidāma.

[13] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2010.gada 20.janvāra spriedums daļā, ar kuru izbeigta tiesvedība /pers. F/ prasībā pret /pers. L/, /pers. H/, zvērinātu tiesu izpildītāju Ginteru Hmeļevski par piedziņas atzīmes dzēšanu zemesgrāmatā, apelācijas kārtībā nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā, līdz ar to apelācijas kārtībā nav pārskatāms.

[14] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 193.panta piektajā daļā minētos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Civillietu tiesu palāta atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas sprieduma motīvu daļā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai (*skat. šī sprieduma 4.2. līdz 4.10. punkts*), atkārtoti to neizklāstot.

[15] Par nepamatotu atzīstams pretapelācijas sūdzības arguments, ka /pers. L/ nebija subjektīvo civilo tiesību prasīt 2002.gada 31.oktobra nekustamā īpašuma dāvinājuma līguma un vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu, līdz ar to tiesvedība lietā izbeidzama.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 1.panta pirmo daļu katrai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā. Savukārt Civilprocesa likuma 127.panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesības celt tiesā prasību, lai aizstāvētu savas aizskartās vai apstrīdētās civilās tiesības, ir personām, kurām ir civilprocesuālā rīcībspēja.

Lai gan /pers. L/ nekad nav bijis stīdus nekustamā īpašuma, kas atrodas /adrese/, īpašnieks, tomēr viņam kā /pers. H/ kreditoram savu ar likumu aizsargāto interešu aizsardzībai ir tiesības celt prasību par tāda atsavinājuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu, ko noslēdzis viņa parādnieks ar trešo personu, lai pasargātu nekustamo īpašumu no kreditora piedziņas vēršanas uz to.

[16] Pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi par nepierādītu, ka apstrīdētais 2002.gada 31.oktobra dāvinājuma līgums ir simulatīvs vai fiktīvs.

Darījumus, kuros griba izteikta tikai izskata pēc, bez nodoma radīt tiesiskas sekas, sauc par fiktīviem darījumiem. Savukārt darījumus, kas aizslēpti aiz citiem darījumiem, sauc par simulatīviem. Lai gan prasītāja lūgusi 2002.gada 31.oktobra dāvinājuma līgumu atzīt par simulatīvu un spēkā neesošu, no pretprasības satura redzams, ka prasītāja uzskata dāvinājuma līgumu par spēkā neesošu tādēļ, ka darījums vispār nav noticis, bet līgums ir noformēts, lai izvairītos no piedziņas vēršanas uz nekustamo īpašumu.

Saskaņā ar Civillikuma 1438.pantu, ja griba izteikta tikai izskata pēc, tad tai nav nekādu tiesisku seku, ja vien ar to nav saistīts prettiesisks trešās personas maldinājums.

Pirmās instances tiesa, izvērtējusi apstrīdētā dāvinājuma līguma noslēgšanas apstākļus, pamatoti atzinusi, ka dāvinājuma slēgšanas brīdī īpašumam nebija aizliegumi vai spēkā esoši spriedumi par parāda piedziņu no /pers. H/, kas varētu būt par šķērsli darījuma slēgšanai.

/pers. H/ saskaņā ar Civillikuma 1038.pantu kā nekustamā īpašuma /adrese/ īpašniece bija tiesīga brīvi rīkoties ar sev piederošo īpašumu, tai skaitā atsavinot to savam laulātajam.

Apstāklis, ka darījums slēgts pēc 50 gadu laulāto kopdzīves neliecina par darījuma fiktīvo dabu. Atsavināšanas līgumu slēgšana starp laulātajiem ir pieļaujama un nenorāda uz gribas trūkumu. Turklāt nav pamata uzskatīt, ka ir noticis šķietams dāvinājums ar nolūku maldināt kreditoru. Uz dāvinājuma līguma noslēgšanas brīdi /pers. L/ nav atzīstams par kreditoru, jo prasība par zaudējumu atlīdzības piedziņu no /pers. H/ vēl nebija celta, kā arī nebija spēkā esoša sprieduma vai izpildu raksta par naudas piedziņu no /pers. H/.

Tāpat par nepamatotu atzīstama atsaukšanās uz lēmumu par prasības nodrošināšanu pirms tās celšanas kā apstākli, kas apliecina, ka /pers. H/ bija zināms par parāda esamību un viņa izvairījās no piedziņas.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneses 2002.gada 14.janvāra lēmumu tika apmierināts /pers. L/ pieteikums par prasības nodrošināšanu pirms tās celšanas, ierakstot zemesgrāmatā ķīlas tiesības atzīmi uz nekustamo īpašumu /adrese//adrese/ un

nekustamo īpašumu /adrese/prasības summas Ls 95 209,82 apmērā.

Nekustamais īpašums /adrese/ 2002.gada 31.oktobrī nebija vienīgais /pers. H/ piederošais īpašums. Nekustamie īpašumi /adrese//adrese/ un /adrese/ pilnībā nodrošināja iespējamo prasību, līdz ar to /pers. H/ nebija pamata uzskatīt, ka viņai piederošā īpašuma /adrese/ atsavināšana nav pieļaujama.

[17] Civillietu tiesu palāta atzīst, ka strīda izšķiršanā nav tiesiskas nozīmes faktam, ka zemesgrāmatu tiesneša lēmumu, ar kuru bez ievērības atstāts lūgums par uztura līguma nostiprināšanu zemesgrāmatā, pārsūdzējis nevis uztura devējs, bet gan /pers. F/.

Uztura līguma ierakstīšanu zemesgrāmatā un uztura devēja īpašuma tiesību nostiprināšanu lūdzis gan uztura devējs, gan nekustamā īpašuma īpašnieks /pers. F/kā uztura ņēmējs, līdz ar to šīs abas personas ir ieinteresētas nostiprinājuma izdarīšanā. Ar nostiprinājumu mainītos nekustamā īpašuma /adrese/ īpašnieks un /pers. F/zaudētu savas tiesības un pienākumus attiecībā uz strīdus īpašumu. Šādos apstākļos nav pamatots arguments, ka zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmuma pārsūdzēšanā ir ieinteresēts tikai īpašuma ieguvējs.

Turklāt šim argumentam nav tiesiskas nozīmes, jo no tiesā sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka uztura līgums ir atcelts.

[18] Civillietu tiesu palāta atzīst par nepamatotu argumentu, ka apstrīdētās vienošanās par to, ka nekustamais īpašums /adrese/ ir /pers. F/ atsevišķa manta, ierakstīšana zemesgrāmatā tikai 2009.gada 27.aprīlī liecina par izvairīšanos no piedziņas.

Ar 2002.gada 31.oktobra dāvinājuma līgumu /pers. H/ uzdāvināja sev piederošo nekustamo īpašumu /adrese/ savam laulātajam /pers. F/. Ņemot vērā, ka dāvinājuma līgums ir bezatlīdzības darījums, atbilstoši Civillikuma 91.panta 3.punktam pēc šī līguma noslēgšanas un /pers. F/ īpašuma tiesību nostiprināšanas zemesgrāmatā nekustamais īpašums kļuva par /pers. F/ atsevišķu mantu. Tādējādi vienošanās noslēgšanai par laulātā atsevišķas mantas statusa nodibināšanu un tās ierakstīšanai zemesgrāmatā nav tiesiskas nozīmes.

[19] Civillietu tiesu palāta atzīst par nepamatotu prasītājas atsaukšanos uz Civillikuma 1055. pantu, kas noteic, ka par lietas atsavināšanu prāvas laikā katrs atbildētājs atbild tāpat kā ļaunticīgs valdītājs.

Lietā nav konstatējama īpašuma atsavināšana tiesvedības laikā. 2002.gada 27.februārī /pers. L/ cēlis prasību Rīgas apgabaltiesā pret /pers. H/ par zaudējumu atlīdzības piedziņu, bet šis prasības pieteikums ar Aukstākās tiesas Senāta 2002.gada 23.oktobra lēmumu ir atdots /pers. L/. Līdz ar to apstrīdētā dāvinājuma līguma slēgšanas brīdī nebija neviena tiesvedība pret /pers. H/. Turklāt par pamatotu atzīstams atbildētājas /pers. H/ arguments, ka prasība pret viņu nav celta par īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu /adrese/, bet gan par zaudējumu atlīdzības piedziņu, līdz ar to īpašuma atsavināšana, pastāvot strīdam par naudas piedziņu, ir pieļaujama. Pretējā gadījumā personai nepamatoti bez leģitīma mērķa būtu liegta rīcība ar sev piederošajiem īpašumiem arī gadījumos, ja atbildētājam piederošo ar strīdu nesaistīto īpašumu vērtība vairākkārtīgi pārsniegtu naudas prasījumu summu.

[20] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 140.panta sesto daļu, noraidot prasību, tiesa spriedumā atceļ prasības nodrošinājumu. Prasības nodrošinājums saglabājas līdz dienai, kad spriedums stājas likumīgā spēkā.

Izpildot šī panta prasības, atceļams pretprasības nodrošinājumu, kas piemērots ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2009.gada 15.jūnija lēmumu, ierakstot Ogres pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./adrese/ aizlieguma atzīmi /pers. F/piederošajam nekustamajam īpašumam /adrese/.

[21] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta otro daļu, ja prasību noraida, tiesas izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš, piespriežami no prasītāja valsts ienākumos.

Civillietu tiesu palāta atzīst, ka no /pers. J/ valsts ienākumos piedzenami iepriekš nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par tiesas pavēstu piegādāšanu Ls 37,51 apmērā, ko veido izdevumi pirmās instances tiesā Ls 24,43 apmērā un izdevumi apelācijas instances tiesā Ls 13,08 apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 430., 432. - 434.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta

nosprieda

Noraidīt pilnīgi /pers. J/ pretprasību pret /pers. H/ un /pers. F/ par 2002.gada 31.oktobrī starp /pers. H/ un /pers. F/noslēgtā dāvinājuma līguma atzīšanu par simulatīvu un spēkā neesošu darījumu, /pers. H/ īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā, 2002.gada

31.oktobra vienošanās pie dāvinājuma līguma par nekustamā īpašuma /adrese/ noteikšanu par /pers. F/ atsevišķu mantu atzīšanu par spēkā neesošu un ieraksta dzēšanu zemesgrāmatā par šī īpašuma kā laulātā /pers. F/ atsevišķo mantu.

Piedzīt no /pers. J/, /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus Ls 37,51 apmērā.

Atcelt pretprasības nodrošinājumu, kas piemērots ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2009.gada 15.jūnija lēmumu, ierakstot Ogres pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/ aizlieguma atzīmi /pers. F/piederošajam nekustamajam īpašumam /adrese/.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamentam 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātā un samaksājot drošības naudu Ls 200.

Pilns spriedums sastādīts 2014.gada 10.janvārī.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese (paraksts) D.Jansone

Tiesnese (paraksts) I.Lauka

Tiesnese (paraksts) Z.Pētersone

NORAKSTS PAREIZS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Civillietu tiesu palātas tiesnese D.Jansone

Rīgā 2014.gada 10.janvārī